

İslami İlimler Fakültesi Öğrencilerinin “Saltanat ve Cumhuriyet” Kavramlarına İlişkin Metaforları

The Metaphors of Islamic Sciences Faculty Students on the Concepts of “Sultanate and the Republic”

Murat Çalışoğlu*

To cite this article/ Atf için:

Çalışoğlu, M. (2019). İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin “saltanat ve cumhuriyet” kavramlarına ilişkin metaforları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(2), 542-558. doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.4m

Öz. Bu araştırmanın amacı, islami ilimler fakültesi öğrencilerinin saltanat ve cumhuriyete ilişkin düşüncelerinin geliştirdikleri metaforlar aracılığıyla incelenmesidir. Yapılan literatür taraması sonucunda, bu kavramlar ile ilgili yapılan herhangi bir çalışma bulunamamıştır. Bu bakımdan yapılan çalışmanın, alanyazına katkı sağlama ve sonraki çalışmalara ışık tutma noktasında önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim yaklaşımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amaçlarına uygun olarak Türkiye’deki bir devlet üniversitesinin İslami İlimler Fakültesinde 2017 – 2018 eğitim öğretim yılında kayıtlı lisans öğrencilerinden amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenen 65’i kadın, 40’i erkek olmak üzere toplam 105 katılımcıya uygulanan, açık uçlu soruların yer aldığı formlar içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışmanın sonucunda cumhuriyet kavramı ile ilgili 90’ı farklı olmak üzere 105 metafor tespit edilmiştir. Bu metaforlar; insan (62), doğa (23), araç (16), din (2), kavram (2) olmak üzere beş temada toplanmıştır. Bunun yanında, saltanat kavramı ile ilgili 83’ü farklı olmak üzere 102 metafor tespit edilmiştir. Bu metaforlar ise yönetim (32), araç (20), insan (18), tabiat (16), his (15), tarih (1) olmak üzere altı temada toplanmıştır

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, saltanat, metafor, metafor algı, islami ilimler.

Abstract. The purpose of this study is to examine the thoughts of the students from Faculty of Islamic Sciences through the metaphors they developed about the sultanate and the republic. As a result of the literature review, it was found that no study was conducted related to these concepts. The study, in this regard, is important in contributing to the literature and to shed light on subsequent studies. This research was carried out with a phenomenology approach which is one of the qualitative research methods. In line with the objectives of the study, the protocols including open-ended questions which were applied on 105 participants, 65 females and 40 males, selected with criterion sampling method among the undergraduate students from the Faculty of Islamic Sciences in a Turkish State University in 2017-2018 academic years were analyzed with content analysis. As a result of the study, 105 metaphors, 90 of which were different, were identified related to the concept of republic. These metaphors are grouped in five themes: human (62), nature (23), vehicle (16), religion (2), concept (2). 102 metaphors, 83 of which were different, were identified related to the concept of Sultanate. These metaphors are grouped in six themes: management (32), vehicle (20), human (18), nature (16), sense (15), history (1).

Keywords: Republic, sultanate, metaphor, perceptual metaphor, Islamic sciences.

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 15.01.2019

Düzeltilme Tarihi: 13.03.2019

Kabul Tarihi: 25.03.2019

* Sorumlu Yazar / Correspondence: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Türkiye, e-mail: mcalisoglu@gmail.com ORCID: 0000-0003-1765-9074

Giriş

Cumhuriyet kavramı, son dönemlerde Yeni Osmanlılık yaklaşımı çerçevesinde gündeme gelmiş; beraberinde saltanat kavramını da içine alan bir tartışma ortamı oluşmuştur. Her iki kavram hakkında bireylerin zihninde oluşan çağrışımlar cumhuriyet ve saltanat arasında sürekli bir karşılaştırmanın oluşmasına sebep olmuştur. Cumhuriyet, kavram olarak Türk Dil Kurumu [TDK] sözlüğü tarafından “milletin, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi” olarak tanımlanmaktadır (URL-1). Demirkent’e (2015) göre de cumhuriyet, monarşinin ya da verasetin olmadığı saf bir devlet biçimidir. Saltanat kavramı ise TDK sözlüğünde “Bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması” şeklinde tanımlanmaktadır (URL-2). Şemsettin Sami’ye (2007) göre saltanat Arapça hükümdarlık etme manasına gelen “saltane” kelimesinden türemiştir.

Cumhuriyet ile saltanat, genellikle birbirinin zıttı gibi kullanılan kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramlar ile ilgili olarak pek çok yazar farklı tanımlar ortaya koymuşlardır. Şöyle ki dar anlamda saltanat (monarşi), irsi bir devlet başkanının olduğu devlet şekli; cumhuriyet ise devlet başkanının irsi olmadığı devlet şekli olarak tanımlanmaktadır (Gözler, 1999). Bunun yanı sıra Türkiye’de olduğu gibi cumhuriyeti, demokrasi kavramı ile de özdeşleştiren bir yaklaşım da mevcuttur (Gözler, 1999). Buradan hareketle genellikle cumhuriyet ile ilgili olumlu görüşler ön plana çıkarken saltanat, bir başka ifadeyle monarşi için ise olumsuz görüşlerin ifade edildiği görülmektedir.

Osmanlı devlet yapılanmasında 1517 yılında Yavuz Sultan Selim’in Mısır seferinden sonra halifeliğin Memlukulardan Osmanlılara geçmesiyle beraber, padişahların hükümdarlık görevinin yanı sıra halifelik unvanını da taşımalarından dolayı hilafet ve saltanat kavramları toplum tarafından bir arada kabul görmüş, saltanat bir nevi dini bir içeriğe de sahip olmuştur. Bunun etkisiyle cumhuriyetin ilanından sonra Şeyh Said Ayaklanması, Menemen Olayı gibi pek çok dini kesimin başını çektiği, cumhuriyet karşıtı isyanlar çıkmıştır. Bu isyanları çıkaranların amaçlarından birinin, eski monarşik (saltanat) düzenine dönmeyi sağlamak (Polat, 2007) olduğu söylenebilir.

Anadolu’nun çok kültürlü bir yapıya sahip olmasından dolayı toplum içerisinde bu kültürler arasında sürekli bir çatışma süreci yaşanmıştır. Mustafa Kemal ve yakın çalışma arkadaşları, cumhuriyet rejiminin toplumsal anlamda tam olarak içselleştirilebilmesi ve ortak bir cumhuriyet kültürü oluşturulması amacıyla planlı bir kültürel politika izlemelerinin zorunluluğunu fark etmiş ve bu yönde adımlar atmışlardır (Atabay, 2009). Bu yönde ilk olarak Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile ülkedeki eğitim öğretim kurumlarındaki çok başlılık ortadan kaldırılarak tamamı Maarif Vekâletine (Milli Eğitim Bakanlığı) bağlanmış, eğitim programlarında gerçekleştirilen düzenlemeler ile cumhuriyet kültürünün oluşturulması ve yeni nesillere bu kültürün aktarılması amaçlanmıştır.

Bireyin çevresinde olup bitenlere tepki verebilmesi, bireyin algıları ile doğrudan ilişkilidir. Bireyin algılama sürecini hem dış hem de iç faktörler etkilemektedir (URL-3). Çevreden gelen ve duyu organları ile bağlantılı olan etmenler dış, bireyin doğrudan kendisi ile ilgili olup içten gelen etmenler ise iç faktörler olarak ifade edilmektedir. İç faktörler, bireyleri bir seçim faaliyetine yönelten, fizyolojik ve psiko-sosyal kaynaklı etmenlerdir. İç faktörler, bireylerin eğitimine, kültürüne, alışkanlıklarına ve sosyal yaşantılarına göre şekillenmektedir (URL-3). Sosyal hayatta karşılaşılan durumlar ile ilgili olarak bireyin algılamasında en önemli etkenler iç

faktörlerdir. İç faktörlerden özellikle bireyin geçmiş hayatında yaşadıkları, deneyimleri ve öğrenim sürecinde elde ettiği bilgileri, olayları algılamasında ve yorumlamasında önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireylerin olayları, olgu ve kavramları nasıl algıladığını belirlemek amacıyla kullanılacak en ideal bilimsel yöntemlerden birisi de metafor çalışmalarıdır.

Metafor çalışmaları, kişilerin belirlenen kavramlar ile ilgili algılarını tespit etmek ve bireylerin bakış açılarını ortaya çıkarmaya yönelik olarak algı ilkelerinden yola çıkarak geliştirilen bir metot olup sosyal bilimlerde son yıllarda en çok tercih edilen yöntemlerden biridir. Metafor, ilk kez 1980 yılında Lakoff ve Johnson'ın "Metafors We Live By" adlı çalışmalarında geliştirilmiştir (Beşkardeş, 2007). Metafor kavramı TDK Türkçe sözlükte "mecaz" olarak anlamlandırılmaktadır (URL-4). Metafor kelimesi Grekçe metaphoradan gelir; meta: öte ve phora: taşımak kelimelerinden oluşur (Çil, 2018; Demirtaş ve Çoban, 2014). Levine'e (2005) göre ise metafor kelimesi, Yunanca "Metapherein" kelimesinden türemiştir; meta: değiştirmek ve pherein: taşımak anlamındadır (Akt., Aydoğdu, 2008).

Metafor sözcüğü, "bir düşünce ve görme biçimi" olarak; "bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu, anlamada ve açıklamada işe koşabileceği güçlü bir zihinsel araç"; "insanların hayatı, çevreyi, olayları ve nesnelere nasıl gördükleri; farklı benzetmeler kullanarak açıklamaya çalışmada kullandıkları bir araç" olarak tanımlanmaktadır (Cerit, 2008; Morgan, 1998; Saban, Koçbeker ve Saban, 2006). Lakoff ve Johnson (2005) metaforu, "bir tür şeyi başka bir tür şeye göre anlamak ve deneyimlemek" olarak tanımlarken (Akt., Karasahinoğlu, 2015); Thomas ve Beauchamp (2011) ise bir nesneyi başka bir nesne yardımıyla hayal gücü sonucu tanımlayan bir benzetim olarak tanımlamışlardır.

Kantekin'e (2018) göre "metaforlar söylenilmek isteneni daha az sözcükle daha etkili ve kalıcı bir şekilde söylemeye yarayan bir sanattır. Metafor bilim için vazgeçilmez bir benzetme sanatıdır." Bilim için metaforun önemi giderek artmaktadır. "Metafor özü itibarıyla, soyut ilişkileri anlamak veya formüle etmek üzere somut bir imgenin kullanılmasında yatmaktadır" (Draaisma, 2014). Açıklanmak istenen soyut olgu hedef alan olurken, bu olguyu açıklamak için kullanılan somut olgu ise köken kavram alanını temsil eder. Köken kavram alanının belirgin özellikleri benzetimde kullanılır (Sevim, Veyis ve Kınay, 2012).

Metafor, "bilinen bir alandan genellikle bilinmeyen bir alana bilginin transfer edilmesidir (Harman ve Çökelez, 2017)". Metafor, bilinen bir kavram ya da durumdan yararlanarak bilinmeyen bir kavram ya da durumla ilgili olarak açıklama yapma imkânı sunar (Dönmez-Usta ve Ültay, 2015; Fitzgerald, 1997: 68; Oxford vd. 1998, Saban, 2009). Metaforlar, tanımlama yoluyla karmaşık anlamları aktarırken aynı zamanda, bir kavramın nasıl algılandığı ile ilgili fikir sahibi olmaya da yardımcı olurlar (Cerit, 2008; Girmen, 2007; Gürbüzöğlü Yalmanlı ve Aydın, 2013; Rızvanoğlu, 2007).

Demirtaş ve Çoban'a (2014) göre, eğitim sadece tanımlamaları gerektirmez aynı zamanda karmaşık anlamların aktarımını da gerektirir. Metafor, günümüzde artık eğitimciler tarafından daha dikkat çeken bundan dolayı da önem verilen bir metot olmuştur. Bu nedenle kavramlara yönelik metafor incelemelerinin yapıldığı çalışmalar artış göstermektedir.

Yapılan alanyazın taraması sonucunda veli, öğretmen, idareci ve öğrenciler gibi farklı katılımcılar ile gerçekleştirilen okul, öğretmen, bilgisayar, mikroskop, akademisyen (üniversite hocası), facebook, coğrafya, veli, rehber öğretmen, demokrasi, çevre, oyun gibi pek çok kavram ile ilgili çok sayıda metaforik çalışma tespit edilmesine rağmen, çalışmada ele alınan cumhuriyet

ve saltanat kavramları ile ilgili sadece ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerine yönelik Bal ve Gök (2011) ve Ulusoy ve Yelken (2009) tarafından yapılan çalışmalar tespit edilmiştir.

Kültürün aktarılmasında eğitimin rolü kaçınılmazdır. Ayrıca çevremizdeki olayları algılamamızda ve yorumlamamızda da özellikle geçmiş yaşantılar, deneyimler ve eğitim yaşantıları son derece etkin bir rol oynamaktadır. İslami ilimler fakültelerinde diğer fakültelerden farklı olarak dini (islami) içerikli bir eğitim verilmesinden yola çıkılarak bu çalışmanın islami ilimler fakültesi öğrencileriyle yapılmasına karar verilmiştir. Bu çalışma ile dini (islami) düşünceye sahip oldukları düşünülen öğrencilerin cumhuriyet ve saltanat kavramları ile ilgili algılarının tespiti amaçlanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular, konu ile ilgili yapılmış diğer çalışmaların sonuçları ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca, bu sonuçların cumhuriyetin kurucularının hedeflediği ortak kültür oluşturma amacının gerçekleşme seviyesi açısından önemli veriler sağlayacağı düşünülmektedir.

Günümüzde dini eğitim alan ve islami görüşe sahip oldukları düşünülen islami ilimler fakültesi öğrencilerinin cumhuriyet ve saltanat kavramları ile ilgili algıları metaforik bir çalışmayla tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kavramlar ile ilgili olarak üniversite öğrencilerine yönelik tespit edilen ilk çalışmalardan biri olması bakımından çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı ve bu yönüyle de önemli olduğu ifade edilebilir. Bu düşünceden hareketle araştırmanın amacı, islami ilimler fakültesi öğrencilerinin “cumhuriyet” ve “saltanat” kavramları ile ilgili metaforik algılarının tespit edilmesi olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin cumhuriyet kavramı ile ilgili metaforik algıları nasıldır?
1. 2.İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin saltanat kavramı ile ilgili metaforik algıları nasıldır?

Yöntem

Nitel bir araştırma olarak tasarlanan bu çalışmada üzerine odaklanılan kavramların metafor yardımıyla nasıl kavramsallaştırıldığı ortaya çıkarılmıştır. Morgan'a (1986, aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2008) göre metaforlar, durumu betimleme ve süreci hızlandırma veya iyileştirme olmak üzere iki amaçla kullanılır. Metaforlar betimleme amacıyla kullanıldığında bir durum, olay ve olgu var olduğu haliyle resmedilir. Metaforların nitel bir veri toplama yöntemi olarak kullanılması da betimleyici rolünün ön planda olduğunu gösterir. Metaforlar bilinmeyenlerin açıklanmasına yardım etmekte, karışık düşüncelerin aktarılabilmesi için ekonomik bir yol sağlamaktadır. Böylece karmaşık değişkenlerin önemli özelliklerini tanımlamaya yardımcı olmakta ve bütün öyküyü tek bir tema ya kavram ile ifade etmektedir (Dickmeyer, 1989).

Çalışma Grubu

Bu araştırma 2017 – 2018 öğretim yılında Türkiye'deki bir devlet üniversitesinin İslami İlimler Fakültesi'nde öğrenime devam eden 105 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış, araştırmacı tarafından ya da önceden hazırlanmış bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek,

2008). İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin diğer fakültelerden farklı olarak dini bir eğitim almalarından dolayı bu kavramları nasıl algıladıklarını ortaya koymak amacıyla çalışma grubu bu fakülte öğrencilerinden oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerden 65'i kadın, 40'ı erkektir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya ait veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış iki sorudan oluşan metafor formuyla toplanmıştır. Metafor araştırmalarında en fazla kullanılan veri toplama araçlarının başında yarı-yapılandırılmış soru formları gelmektedir (Ekici, 2016). Formda İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin cumhuriyet ve saltanat kavramlarına ilişkin zihinsel imgelerini belirlemek için her bir katılımcıdan “Saltanat... gibidir, Çünkü... ve Cumhuriyet..... gibidir, Çünkü.....” cümlelerini tamamlamaları istenmiştir. Metaforik çalışmalarda “gibi” kavramı ile genellikle “metaforun konusu” ile “metaforun kaynağı” arasındaki bağı daha açık bir şekilde çağrıştırmak ; “çünkü” kavramı ile de katılımcıların kendi metaforları için bir “gerekçe” sunmaları sağlanır (Saban, 2009)

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada öğrenciler tarafından doldurulan formlardaki veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Metaforlar tek tek belirlenmiş, ardından hangi üst başlıklar altında toplanabileceğine karar verilmiştir. Bu üst başlıklar ise ana temaları oluşturmuştur. Ana temaların altında anlam ilişkisi bakımından gruplandırılabilen metaforlar da alt temaları belirlemiştir. Anlam ilgisi temelinde gruplandırılmayan metaforlar alt temalara dâhil edilmeden, ancak ana tema ile bağı gözetilerek verilmiştir. Araştırmacı dışında alanında uzman 2 araştırmacı da metaforların yer aldığı tema ve alt temaları incelemiş ve bunların hem isimlendirilmesi hem de hangi metaforları içerebileceği konusunda iki uzman arasında % 80 ve üzeri anlaşma sağlanan metaforlara ait maddelerin bulgular kısmında yer almasına karar verilmiştir.

Bulgular

Cumhuriyet İle İlgili Metaforlar

İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinden 105 katılımcı ile gerçekleştirilen çalışmada “cumhuriyet” kavramıyla ilgili elde edilen verilerin tamamının araştırma için kullanılabilmesine karar verilmiştir. Cumhuriyet kavramının benzetildiği şeylere bakılarak şu temalar belirlenmiştir: insan (62), doğa (23), araç (16), din (2) ve kavram (2). Cumhuriyet kavramıyla ilgili oluşturulan metaforların alanı ve frekansları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

“Cumhuriyet” Kavramı İle İlgili Oluşturulan Metaforların Benzetilme Alanları

Metafor Alanı	Frekans
İnsan	62
Doğa	23
Araç	16
Din	2
Kavram	2
Toplam	105

İnsan teması. “Cumhuriyet” kavramı Hz. Muhammed, Atatürk, özgürlük, peygamberlik, yönetici, Hulefa-i Raşidün, aile babası, kişinin özgür iradesi, sınırsız özgürlük, halkın egemenliği, anne, herkesin hayalindeki aşk, vücudun organları, otokontrol, halk, adil insan ve çoban gibi benzetmeler yapılarak açıklanmaya çalışıldığından tema adı olarak insan seçilmiştir. İnsan temasında en çok his ve din boyutu üzerinde durulduğu tespit edilmiştir. İnsan teması altında olumlu ifadeler şunlar örnek gösterilebilir:

İlke ve prensipleri uygulanırsa müspet değişim ortaya çıkar.
Seçimle başa gelen bir halifedir.
İnsanların huzur ve mutluluğu için uğraşmıştır.
Yeniliği getiren özgürlüğün savunucusudur.
Sürünün otlamasına karışmaz; sürüyü tehlikelerden korur.
Ne kadar çok ses varsa o kadar hak vardır.
Yönetimi paylaşmaktır.
İnsanın kendi başındakini kendisinin seçmesidir.
Seçilme ve milleti yönetme yetkimiz varsa özgürüz.
Dış devletlerin sömürgesi altından kurtulmak, özgür bir şekilde yaşamaktır.

İnsan teması altında katılımcılara ait olumsuz ifadeler şunlardır:

Dinsizlerin yaşantıları her konuda özgürlüğe dayalıdır.
Yönetimde karışıklık oluşturan olması sebebiyle çift başlılığa sebeptir.

İnsan temasında çokça başvurulan bir diğer başlık ise demokrasidir. İnsan metaforundaki demokrasi konusundaki görüşlerden örnekler aşağıda verilmiştir:

Tek adamlık ve diktatörlük yok.
Özgürce seçme ve seçilmedir.
Herkes eşit muamele görüyor.
Seçme hürriyetinin olduğu yerde demokrasi vardır.

Doğa teması. Doğa temasında ise toprak, kuş, kardelen, anka kuşu, domuz, güneş, kaktüs, papatya, ağaç, karınca, mevsim, gökkuşağı, sıcak bir yaz, cerberus, tavus kuşu, güvercin, bir tarafı çürümüş elma, tek dişi kalmış canavar, buzlu su, ışık benzetmeleri toplanmıştır. En çok tek dişi kalmış canavar ve kuş benzetmesi yapıldığı tespit edilmiştir. Yanlış uygulamalarının varlığı sebebiyle tek dişi kalmış canavara; özgürlük temelli oluşuyla da kuşa benzetilmiştir. Doğa teması altında olumlu ifadeler şunlar örnek gösterilebilir:

Özgürlüğü ifade eder.
Farklı düşünce ve kültürler kaynaşmış durumdadır.
Özgürlüktür.
Faydalı ve zararlı olduğu durumlar vardır.
İnsanların söz hakkının olduğu bilinçli ortamda hayat daha verimlidir.

Doğa teması altında olumsuz ifadeler ise şunlar örnek verilebilir:

İnsanları kandırmak ve yozlaştırmaktır.
Birçok uygulaması yanlışır.
Masalsıdır.

Araç teması. Araç temasında ise *yelpaze, çamaşır makinası, makyaj, bal peteği, kale, masaj koltuğu, direksiyon, ders anlatılan sınıf, vagon, okul, adalet sarayı, terazi, direk, balon, sandık* benzetmeleri toplanmıştır. Araç teması altında olumlu ifadeler şunlar örnek gösterilebilir:

Tüm insanları birleştirici bir yapıdır.
Kendi kendini yöneten bir mekanizmaya sahiptir.
Herkesin eşit konumda olduğu söylenir fakat merkez daima daha sağlamdır. Kovanı yöneten bir kraliçe ve koruyucuları vardır.
Sağlam ve güvenilir bir yönetim şeklidir.
İstediğin insanı seçtikten sonra rahatlırsın.
Hak ve özgürlüğün tam verildiği bir sistemdir.
Toplumda değerlerin yaşatılması için gereklidir.

Araç temasında katılımcılardan sadece biri heykel benzetmesini kullanarak olumsuz görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

Adı var, sanı yok.

Din teması. Din temasında ise *İslamiyet ve dinin özüne paralel* benzetmeleri ile olumlu ifadeler yer verilmiştir. Bu temada olumsuz bir görüş belirtilmemiştir. Din temasına ilişkin belirtilen olumlu görüşler aşağıda verilmiştir:

Cumhuriyet insana değer verirken İslamiyet de insanın menfaatini gözetler.
Her bireyin görüşü ve fikri değerlidir.

Kavram teması. Kavram temasında *batılılaşma ve teknoloji* benzetmeleri yapılmıştır. Az sayıda benzetmenin yapıldığı bu temada devletin yönetimini değiştirmesi bakımından batılılaşmaya, kullanımı bakımından da kavramın kendisi benzetilen olarak kullanılmıştır. Bu konudaki iki görüş aşağıda verilmiştir:

Devletin yönetimini değiştirmiştir.
Verimli kullanıldığında yararlıdır ancak gereksiz kullanıldığında insanları değerlerinden uzaklaştırır.

Cumhuriyet kavramının araştırmaya katılan İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin büyük çoğunluğu tarafından olumlu yönde algılandığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu durum cumhuriyetin demokrasi ile beraber düşünüldüğü de elde edilen verilerden ortaya çıkmaktadır. Cumhuriyet, seçimle iş başına gelme, halkın egemenliği çerçevesinde metaforlaştırılmıştır.

Saltanat İle İlgili Metaforlar

İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinden 105 katılımcı ile gerçekleştirilen çalışmada, 3 katılımcının saltanat kavramıyla ilgili formda yer alan kısımları eksik olarak doldurmalarından dolayı elde edilen verilerin tamamının araştırma için kullanılamamasına karar verilmiş ve böylece 102 katılımcının verileri incelenmiştir. Saltanat kavramının benzetildiği şeylere bakılarak şu temalar belirlenmiştir: Yönetim (32), araç (20), insan (18), tabiat (16), his (15) ve tarih (1). Saltanat kavramıyla ilgili oluşturulan metaforların benzetilme alanları ve frekansları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

“Saltanat” Kavramı İle İlgili Oluşturulan Metaforların Benzetilme Alanları

Metafor Alanı	Frekans
Yönetim	32
Araç	20
İnsan	18
Tabiat	16
His	15
Tarih	1
Toplam	102

Yönetim teması. Saltanat kavramı *monarşi, otorite, ehil kişi olma, güç, taht, tekelleşmek, aşiret, baban patron değilse bir hiçsin, kişinin keyfine göre yönetim, tek adam, kurucunun devleti paylaşması, tek kişinin iradesi, aile, çobanlık, ağa, otoriter bir adam, kavmiyetçilik, krallık, lider kararı, aile yönetimi* gibi unsurlarla açıklanmaya çalışıldığı nedeniyle tema adı olarak yönetim seçilmiştir. En çok tek adam ve taht benzetmeleri yapıldığı tespit edilmiştir. Tek adam benzetmesi, seçme hakkının olmadığı ve tek bir kişinin söz hakkının olması bakımından ele alınmıştır. Yönetim teması altında olumlu ifadeler şunlar örnek gösterilebilir:

Daha geniş alana sahip olunabilir.
Devletin gücüdür.
Ona oturana değer kazandırır ve onu dokunulmaz kılar.

Yönetim teması altında olumsuz ifadeler ise şunlar örnek verilebilir:

Tek bir insanın görüş ve düşüncesine dayanır.
Kendini tahtın sahibi görür.
Yönetimin bir kişinin elinde olması zarar verir.
Ayrımcılık vardır.
Belli kişilerin ülkeyi istediği gibi yönetmesidir.
İnsanlardan oluşan bir zümreye verilen ayrıcalıktır.
Tek bir otorite vardı.

Araç teması. Araç temasında ise *bina, internet kablosu, merdiven, hapisane, araba, yıkılmaya yüz tutmuş ev, yıkık bir duvar, devreden sayılar, zincir, tren, ikramiye, rahat koltuk, hapis, para, mum, matruşka oyuncağı, üstü açık araba, mülkiyet* benzetmeleri toplanmıştır. En çok tren ve araba benzetmeleri yapılmıştır. Tren benzetmesine babadan oğula geçen bir uygulama olması, araba benzetmesine ise yönetimdeki kişinin yeteneğine bağlı bir durum olması sebebiyle başvurulduğu görülmektedir. Araç teması altında olumlu ifadeler şunlar örnek gösterilebilir:

Babadan oğula geçtiği için tren vagonlarına benzer.
Kolayca hasar alıp etkilenmezler.
Bir sistemin devamı niteliğindedir.
Birbiri arkasından devam eder.
Kolay yoldan ulaşılır.
Kullanmasını bilen için harika; bilmeyen için kötü olur.
Mülkiyet sahibi tarafından önemsenir. Bir mülkiyeti değerli kılan üstündekilerdir.

Araç teması altında olumsuz ifadeler ise şunlar örnek verilebilir:

Aynı soydan insanların yönetimde etkili olması farklılığı engelliyor.
Çaba göstermeden hazır konmaktır.
İnsanları tek bir kalıba sığdırır

İnsan teması. İnsan teması altında *kadın, acıkmak, miras, beyin, kısmi mecburi kölelik, baba parası yemek, Osmanlı Devleti, otoriter bir adam, mutsuz bir aile, veraset, el benzetmeleri* toplanmıştır. En çok miras benzetmesinin yapılmıştır. Miras benzetmesine babadan oğula geçen bir uygulama olması sebebiyle başvurulduğu görülmektedir. İnsan teması altında olumlu ifadeler şunlar örnek gösterilebilir;

Baba ölünce oğluna geçen miras, toprak parçasıdır.
Miras hakkı da saltanat gibi akrabalara geçer.
Tadına varınca sürekli istenir.
Güçlü kimse onu tercih eder.

İnsan teması altında olumsuz ifadeler ise şunlar örnek verilebilir:

Mutsuz bir ailede adalet ve haklar olmaz.
Dogmatik düşünceler vardır.
Bütün her şey bir noktada toplanıyor.
Saltanat sahibi olan kişi tarafından kötü muamele gösterilir.

Tabiat teması. Tabiat teması altında *ağaç kurdu, yenilenmesi gereken ağaç, kaktüs, aslan, su kaynağı, kış, ejderha, fıstık ağacı, ağaç kökü, dağ, doğanın cenneti, sınırsız ve özgür bir güce sahip varlık, tek yol* benzetmeleri toplanmıştır. Bu temada en çok ağaç metaforu oluşturulmuştur. Tabiat teması altında olumlu ifadeler şunlar örnek gösterilebilir:

Gövdesinden aldığı gücü dallarına aktarır.
Dalından yeniden yeşerir.
Yenilenmeye ihtiyaç duyar.

Tabiat teması altında olumsuz ifadeler ise şunlar örnek verilebilir:

Başa geçen zalimse milletini kemirir.
Dışarıdan sağlam görünür ama zarar verir.
Lider yalnızca kraldır.

His teması. His teması altında *bencillik, mecburiyet, haksızlık, şans, açgözlü insan, güç, sıkıcı durumun tekrarı, dar düşünce, insan hakkını yok sayma, eşitlikten uzak, zorbalık* benzetmeleri toplanmıştır. His teması altında olumsuz ifadelerin yer aldığı tespit edilmiştir. Bu temaya ilişkin katılımcıların ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Başkaları daha iyi yönetebilir bu yüzden tek elden yönetilmemeli.
Bir başkasının kabul edilmediği babadan oğula geçen sistem.
Yalnızca yönetici ve yakınları faydalanabiliyor.
Saltanat sahibi bilgili olmazsa zulüm eder.
İstikrar için faydalı fakat yönetenin beceriksizliği ile halk dibe batar.
Oğul babanın yönettiği gibi yönetmeye çalışır.

Tarih teması. Tarih teması altında *en güçlüünün kazandığı savaş* benzetmesi yer almaktadır. Saltanat, yönetimde en güçlü ve aktif olanın söz sahibi olması açısından en güçlü olanın kazandığı savaşa benzetilmiştir.

Saltanatla yönetimde en güçlü ve en aktif olan yönetime geçer.

Saltanat kavramı elde edilen bulgular çerçevesinde katılımcılar tarafından daha çok olumsuz olarak algılandığı tespit edilmiştir. Katılımcılar cumhuriyet kavramında olduğu gibi saltanat

kavramında da demokrasi kavramı ekseninde cumhuriyet kavramının zıttı olarak kabul edebileceğimiz metaforlar aracılığıyla ortaya koymuşlardır.

Sonuç ve Tartışma

İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin “cumhuriyet” ve “saltanat” kavramlarına ilişkin düşüncelerini metaforlar aracılığıyla anlamayı amaçlayan bu araştırma, önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Bu sonuçlardan ilki araştırmaya katkı sağlayan katılımcıların zengin bir metaforik algılarının olduğudur. 105 katılımcının yer aldığı çalışmada cumhuriyet kavramı ile ilgili insan, doğa, araç, din, kavram temalarının altında toplanan 90 farklı metafor elde edilmiştir. En çok insan, en az din ve kavram temalarında metafor üretilmiştir. Bir başka ifadeyle cumhuriyet kavramı en çok insan ile ilgili unsurlara benzetilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Değerlendirilen 102 katılımcının formlarında ise “saltanat” kavramı ile ilgili yönetim, araç, insan, tabiat, his ve tarih temalarının altında toplanan 83 farklı metafor elde edilmiştir. En çok yönetim, en az tarih temalarında metafor üretilmiştir. Yani saltanat kavramı en çok insan ile ilgili unsurlara benzetilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Katılımcıların “cumhuriyet” konusundaki metaforik algıları genel olarak değerlendirildiğinde şu tanıma ulaşılabilmektedir: Cumhuriyet, halkın kendisini yönetecek kişiyi özgür iradesi ile seçtiği, milletin söz sahibi olduğu, herkesin eşit konumda olduğu, bireye kendini değerli hissettiren, toplumda değerlerin yaşatılması için gerekli olan, herkese hitap eden renkli ve masalsi bir yönetim şeklidir. Bu tanımdan hareketle çalışmaya katılan İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin “cumhuriyet” kavramı hakkındaki algılarının olumlu olduğu söylenebilir. Gözler’in (1999) çalışmasında ifade ettiği gibi halkın, cumhuriyeti demokrasi ile özdeşleştirilmesi bu çalışmadaki katılımcıların cumhuriyet kavramını olumlu olarak algılamaları ve tanımlarıyla uyum göstermektedir. Katılımcıların cumhuriyet kavramı ile ilgili olumlu algıları da Bal ve Gök’ün (2011) ilköğretim 5. sınıf öğrencilerine, Ulusoy ve Yelken’in (2009) ilköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerine yönelik yaptıkları çalışmalar ile paralellik göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk’ün “*Türk milletinin tabiat ve şiarına en mutabık olan idare, Cumhuriyet idaresidir* (A.A.M, 2006, s. 473); *demokrasi prensibinin en asri ve mantıklı tabiiğini temin eden hükümet şekli, cumhuriyettir* (Eroğlu, 2014; Güner, 2006 ve İnan, 2000) şeklindeki ifadeleri toplumsal olarak cumhuriyet kavramının demokrasi ile özdeşleştirilerek benimsenmesinde etkili bir faktör olmuş, okullarda da cumhuriyet kavramı bu yaklaşıma göre anlatılmıştır. Yukarıdaki çalışmalarda katılımcıların farklı yaş gruplarından olmalarına rağmen cumhuriyet kavramı ile ilgili olumlu algılar taşımaları sonuçlarındaki paralellik sebebi olarak benzer bir içeriğe sahip eğitim sürecinden geçmeleri gösterilebilir. Ayrıca ortak cumhuriyet kültürü oluşturma amacının gerçekleştiğine yönelik olarak ta bu sonuçları değerlendirmek mümkündür. Çalışmalarda katılımcıların farklı eğitim seviyelerinde ve özellikle çalışmamızdaki katılımcıların dini (İslami) bir eğitime almalarına rağmen bu kavramlar ile ilgili benzer algılarının olması, cumhuriyet kavramının geçen doksan altı yıl içerisinde özümsemişliğinin bir işareti olarak değerlendirilebilir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “saltanat” konusundaki metaforik algıları genel olarak değerlendirildiğinde şu tanıma ulaşılabilmektedir: Saltanat tek bir kişinin görüş ve düşüncesine dayanan, insanları tek bir kalıba sığdırmaya çalışan, herkesi kendi emrinde toplayan, miras gibi babadan oğula geçen bir gücü temsil eden, halkın iradesinin olmadığı bir yönetim şeklidir. Bu

tanımdan hareketle katılımcıların saltanat kavramı ile ilgili olumsuz bir algıya sahip oldukları ifade edilebilir. Bu algıya etken olarak da Gözler'in (1999) de belirttiği gibi saltanat kavramının demokrasi ile özdeşleştirilen cumhuriyet kavramının zıttı olarak algılanması olabilir. Ayrıca saltanat kavramına yönelik katılımcıların büyük bir kısmının olumsuz algıları Bal ve Gök (2011) ile Ulusoy ve Yelken'in (2009) çalışmaları ile paralellik göstermektedir. Katılımcıların saltanat ile ilgili olarak olumsuz bir algıya sahip olmalarına etki eden faktörler arasında aldıkları eğitimin de etkili olduğu ifade edilebilir. Çünkü eğitim, kişinin algısını etkileyen en önemli iç faktörlerden biridir.

Sosyal bilimlerde son yıllarda birçok alanda metafor çalışmaları yapıldığı görülmektedir (Söylemez, 2018, Göçer 2013; Gömleksiz, 2013; Sadık ve Sarı, 2012). Ancak alanyazın incelendiğinde "cumhuriyet" ve "saltanat" kavramları ile ilgili Bal ve Gök (2011) ve Ulusoy ve Yelken (2009) tarafından yapılan metafor çalışmaları tespit edilmiştir. Ayrıca yakın bir kavram olan demokrasi kavramı ile ilgili çalışmalarda bulunmuş olup bu çalışmalardan Sadık ve Sarı (2012) tarafından, demokrasiyi temel hak ve özgürlükler, toplumsal yaşam ve toplumsal gelişmenin temeli olarak algılayan öğrencilerin demokrasi içinde yer alan eşitlik, özgürlük ve adalet kavramlarının farkında oldukları ancak demokratik bir toplumda yaşayan birey olarak sorumluluklarını anlamada eksikleri olduğu tespit edilmiştir. Özellikle demokrasi kavramının özgürlük, eşitlik gibi algılanması sonucu çalışmamızdaki katılımcıların cumhuriyet kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar ile paralellik göstermektedir. Katılımcılar, cumhuriyet ile ilgili ürettikleri metaforlarda demokrasi eksenli metaforlar üretmişlerdir.

Bir başka çalışmada ise sınıf öğretmeni adaylarına metaforik algıları doğrultusunda yaratıcı drama yöntemiyle demokratik değerlerin kazandırılması ile ilgili Karadağ (2015) tarafından metaforik algı çalışması yapılmış ve çalışmada öğretmen adaylarının en fazla "eşitlik" ve "adalet" kavramları ile ilgili metafor oluştururken en az "birey" ve "gereklilik" kavramları ile ilgili metafor oluşturmuş olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda metaforik algılardan yararlanarak oluşturulmuş drama planlarının sınıf öğretmeni adaylarının demokratik tutumlarında, yaratıcı drama eğitiminden sonra eğitimin öncesine göre anlamlı derecede farklılık olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Karadağ'ın (2015) çalışmasındaki sonuçlar ile çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlarda, katılımcıların cumhuriyet ve demokrasi kavramlarını benzer algıladıkları, çalışmalarda katılımcıların oluşturduğu metaforlar aracılığıyla tespit edilmiştir.

Bu araştırma, Türkiye evreninden alınacak uygun bir örneklem ile tüm üniversitelerin, islami ilimler fakülteleri ve diğer fakültelerinde yapılabilir. Yapılacak bu kapsamlı çalışma neticesinde, üniversite öğrencilerinin cumhuriyet ve saltanat kavramlarına yönelik algıları tespit edilebilir.

Kaynaklar / References

- Atabay, M.(2009). Cumhuriyet kültürü. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 43, 455-465.
- Atatürk, A. M. (2006). *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III*. İstanbul: Divan yayıncılık.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yardımıyla analizi* (Yüksek Lisans Tezi). EskişehirOsmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bal, M. ve Gök, S. (2011). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki cumhuriyet, saltanat ve liderlik kavramlarını algılayışları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(3), 1183-1198.
- Beşkardeş, S. (2007). *Üstün zekalı ve özel yetenekli öğrencilerin yabancı dil (İngilizce) öğretiminde metafor sisteminin uygulanması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Croplay, A. (2002). *Qualitative research methods: An introduction for students of psychology and education*. University of Latvia: Zinatne.
- Çil, D. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin temel fizik kavramlarına yönelik metaforik algılarınınincelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Demirkent, D. (2015). *Türkiye'nin anayasal düzeninde cumhuriyetin iki kuruluşu ve dinamik cumhuriyet kavrayışı* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirtaş, H. ve Çoban, D. (2014). Üniversite öğrencilerinin öğretim elemanlarına ilişkin metaforları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22 (3), 1280-1300.
- Demirtaş, H. ve Çoban, D. (2014). Üniversite öğrencilerinin, üniversite ve fakülte kavramlarına ilişkin metaforları (İnönü Üniversitesi örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 113-143.
- Dickmeyer, N. (1989). Metaphor, model and theory in education research. *Teachers College Record*, 91(2), 151-160.
- Dönmez Usta, N. ve Ültay, N. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının “kimya” metaforlarının karşılaştırılma üzerine bir çalışma. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 163-178.
- Draaisma, D. (2014). *Bellek metaforları zihinle ilgili fikirlerin tarihi*, (Çev. G. Koca). İstanbul: Metis Yayınları.
- Ekici, G. (2016). Biyoloji öğretmeni adaylarının mikroskop kavramına ilişkin algılarının belirlenmesi: bir metafor analizi çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 615-636.
- Eroğlu, H. (2014). *Atatürk ve cumhuriyet*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Fitzgerald, T. K. (1997). “Understanding diversity in the Workplace: Cultural metaphors of identity”, *Business Horizons*, 40(4), 66-70.
- Girmen, P. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Göçer, A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının 'kültür dil ilişkisi'ne yönelik metaforik algıları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9), 253-263.
- Gömleksiz, M. N. (2013). Öğretmen adaylarının yabancı dil kavramına ilişkin metaforik algıları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(8), 649-664.
- Gözler, K. (1999). Hukuk açısından monarşi ve cumhuriyet kavramlarının tanımı sorunu. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 54(1), 51-62.
- Güner, Z. (2006). Atatürk, cumhuriyet ve demokrasi. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 41-51.
- Gürbüzöglü Yalmanlı, S. ve Aydın, S. (2013). Öğretmen adaylarının biyoloji kavramına yönelik metaforik algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 208-223.
- Harman, G. ve Çökelez, A. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının kimya, fizik ve biyoloji kavramlarına yönelik metaforik algıları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 46, 75-95.
- İnan, A. (2000). *Medeni bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün elyazıları*. Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları: Ankara.
- Kantekin, S. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarıyla ilgili metaforik algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi (Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Karashahinoğlu, A. (2015). *Öğrencilerin metaforik sınav algıları ile velilerin okula yönelik görüşleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karadağ, B. (2015). *Sınıf öğretmeni adaylarına metaforik algıları doğrultusunda yaratıcı drama yöntemiyle demokratik değerlerin kazandırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Levine, P. M. (2005). Metaphors and images of classrooms, *Kappa Delta Pi Record*, 41(4), 172-175.
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor*. (Çev: G. Bulut). İstanbul: MESS Yayınları.
- Oxford, R. L., Tomlinson, S., Barcelos, A., Harrington, C., Lavine, R.Z., Saleh, A., & Longhini, A. (1998). Clashing metaphors about classroom teachers: Toward a systematic typology for the language teaching field. *System*, 26, 3-50.
- Polat, Ş. (2007). Cumhuriyet olgusunun tarihsel gelişimi. *Askeri Araştırmalar Dergisi*, 9, 97-118.
- Rızvanoğlu, K. (2007). *Grafik kullanıcı arayüzlerinde metaforların kültürlerarası kavranışı (Fransa ve Türkiye'de bir e-öğrenim sitesi üzerinden karşılaştırmalı bir çalışma)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Saban, A, Koçkeber, B. N ve Saban, A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 461-522.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 281-326.
- Sadık, F. ve Sarı, M. (2012). Çocuk ve demokrasi: ilköğretim öğrencilerinin demokrasi algılarının metaforlar aracılığıyla incelenmesi. *Uluslararası Cumhuriyet Eğitim Dergisi*, 1 (1), 48-62.
- Sami, Ş., (2007). *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları.

- Sevim, O., Veyis, F. ve Kınay, N. (2012). Öğretmen adaylarının türkçeyle ilgili kaygılarının metaforlar yoluyla belirlenmesi: Atatürk Üniversitesi örneği. *Uluslararası Cumhuriyet Eğitim Dergisi*, 1(1), 38-47.
- Söylemez, Y. (2018). Öğretmen adaylarının “dil” kavramına ilişkin metaforik algıları. *EKEV Akademi Dergisi*, 75, 159-174.
- Thomas, L. ve Beauchamp, C. (2011). Understanding new teachers’ professional identities through metaphor. *Teaching and Teacher Education*, 27, 762- 769.
- Ulusoy, K. ve Yelken ,T. (2009). İlköğretim 4. ve 5.sınıf öğrencilerinin atatürkçülük ile ilgili kavramları algılamaları. *Kırgızistan Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 213-223.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

URL-1:

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c9266a556eea1.91942649 01.03.2019 15:13.

URL-2:

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c9266aec89859.49209898 01.03.2019 15:15.

URL-3:

<http://azkurs.org/davranis-bilimleri-unite-1-davranis-bilimleri-ve-diger-sosyal.html?page=10> 04.03.2019 18:28.

URL-4:

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c92679ea8c1c1.78198366 01.03.2019 15:21.

Yazar

Dr. Murat ÇALIŞOĞLU, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyesidir. Çalışma alanları arasında hayat bilgisi öğretimi ve sosyal bilgiler öğretimi yer almaktadır.

İletişim

Dr. Öğr. Üyesi Murat ÇALIŞOĞLU, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Ağrı e-mail: mcalisoglu@gmail.com

Summary

Purpose and Significance. The role of education is inevitable in the transfer of culture and in our perception and interpretation of the events around us. It was decided to make this study with the students of the Islamic Sciences faculties by regarding religious (Islamic) education as different from other faculties. In this study, it is aimed to determine metaphorical perception of the religious students about the concepts of republic and sultanate. The findings of the study were compared with the results of other studies which are on same subject. It is thought that these results will provide important data about the level of realization related common culture target aimed by the founders of the republic. It can be stated that the study will contribute to the literature for it is one of the first studies which evaluate these concepts according to university students.

Methods. In this study, which was designed as a qualitative research, it was revealed how the focused notions were conceptualized with the help of metaphor. According to Morgan (1986, quoted by Yıldırım and Şimşek, 2008), metaphors are used for two purposes: depicting the situation and accelerating or improving the process. When metaphors are used for description, the situation, event and phenomenon are depicted as they are. The usage of metaphors as a qualitative method of data collection shows that its descriptive role is at the forefront. Metaphors help explaining the unknowns and provide an economic way to transfer confusing thoughts. Thus, it helps to define the important features of complex variables and expresses the whole story with a single theme (Dickmeyer, 1989).

Results. In the study conducted with 105 participants from the Faculty of Islamic Sciences, it was decided that all data related to the republic concept could be used for research purposes. It was attained that the following themes were identified with concept of republic: human (62), nature (23), vehicle (16), religion (2) and concept (2).

“Republic” concept was identified under human theme and the given metaphors used to explain; Hz. Muhammad, Atatürk, freedom, prophecy, ruler, Hulefa-i Rashidun, the father of the family, the free will of the person, the unlimited freedom, the people's sovereignty, the mother, imaginary love of every person, organs of the body, autocontrol, the people, fair people and the shepherd. It was determined that the main focuses were feelings and religion in human theme.

In nature theme; earth, bird, snowdrop, phoenix, pig, sun, cactus, daisy, tree, ant, season, rainbow, hot summer, cerberus, peacock, dove, single side decayed apple, single-tooth monster, iced water and light metaphors were collected. It was determined that the most used metaphors were single-tooth monster and bird. Due to the existence of the wrong applications, it was identified as single-tooth monster. It was also identified as bird for its freedom-based nature. In vehicle theme; fan, washing machine, makeup, honeycomb, castle, massage chair, steering wheel, class classroom, wagon, sculpture, school, justice palace, scales, mast, balloon and chest metaphors were collected. In the theme of religion; positive expressions like Islam and parallel to the essence of religion were collected. In the theme of concept; westernization and technology metaphors were remarked. In this theme, in which a few metaphors were remarked, the theme itself was used as analogy in terms of state running and westernization analogy was used as indicator of changed regime.

In this study, which was carried out with 105 participants from the Faculty of Islamic Sciences, it was decided that the data of 3 participants could not use for they did not fill the parts related

sultanate, so the data of 102 participants were examined. The following themes were identified as metaphors regarding concept of sultanate; management (32), vehicle (20), human (18), nature (16), feeling (15) and date (1).

In management theme; sultanate concept was explained with monarchy, authority, competent person, power, throne, monopolize, tribal, you are nothing if your father is not a boss, management according to one man's pleasure, one man, share of country by the founder, the will of one person, family, shepherd, reign, an authoritarian man, nationalism, kingdom, leader's decision and family management metaphors. It was determined that the most used metaphors were single man and throne. The single man metaphor was accepted as the absence of election and the reign of one man.

In management theme; building, internet cable, stairs, prison, car, demolished house, a ruined wall, circuit numbers, chain, train, bonus, comfortable seat, prison, money, candle, matryoshka toy, roadster and property metaphors were collected. The most used metaphors were train and car. It was seen that the train analogy was a reflection of takeover from father to son, and the car analogy was used to show the importance of management ability of the person in charge.

In the theme of human; woman, pepper, heritage, brain, partial compulsory bondage, money of father to enjoy, the Ottoman Empire, an authoritarian man, an unhappy family, succession and hand metaphors were collected. Inheritance metaphor was the most used one. It was seen that the inheritance metaphor reflects turnover from father to son. In the theme of nature; tree worm, tree to be renewed, cactus, lion, water source, winter, dragon, pistachio tree, tree root, mountain, nature's paradise, unlimited and free power and the only way metaphors were collected. The most used metaphor was tree. In feeling theme; selfishness, necessity, injustice, luck, greedy man, power, repetition of boring situation, narrow thought, ignoring human rights, away from equality, tyranny metaphors were collected. Negative expressions were specified under feeling theme. In history theme; war metaphor, which can be won by strongest, was indicated. The sultanate was likened to the battle which can be won by the strongest and the active candidate to gain the power of the ruling.

Discussion and Conclusion. When the metaphorical perceptions of the participants on “republic” are evaluated in general, the following conclusion can be attained: The Republic is a colorful and fairytale form of management which is chosen by the free will of the person to rule him, people have right to speak, everyone is in an equal position, individual feels himself valuable, and essential to protect the values of society for survival of the society. Based on this definition, it can be said that the students of the Faculty of Islamic Sciences who participated in the study were positive about the concept of republic. It is consistent with the study of Gözler (1999), in which the participants perceived the concept of republic positively and identified the republic with democracy. The positive perceptions of the participants about the concept of republic are paralleled by studies of Bal and Gök's (2011) on primary school 5th grade students, Ulusoy and Yelkenilers (2009) studies with primary, 4th and 5th grade students. Republic of Turkey's founder, Mustafa Kemal Atatürk, the "The best governing system for Turkish nation nature is republic" (A. A., 2006, p. 473); the form of government that provides the most rational and logical application of the principle of democracy is the republic (Eroğlu, 2014; Güner, 2006 and İnan, 2000) expressions of the republic were an effective factor in the identification of the republic concept with democracy and the concept of republic has been explained according to this approach in schools. In the above studies, although the participants are different age groups, they have positive perceptions about the concept of republic for they have same education

process. In addition, it is possible to evaluate these results to show achievement of forming a common republican culture. The fact that the participants in the study had similar perceptions about these concepts despite the fact that the participants in our study received a religious (Islamic) education shows that the concept of republic to be assimilated in the last ninety-six years.

When the metaphorical perceptions of the students in the study are evaluated in general, the following definition can be achieved: The sultanate is a form of government based on the opinions and ideas of a single person, trying to fit people into a single mold, gathering everyone under his command, representing a power inherited from father to son like inheritance and without the will of the people. Based on this definition, it can be stated that the participants have a negative perception about the notion of reign. As it was stated by Gözler (1999) as a factor in this perception, the notion of reign as the opposite of the concept of republic can lead this perception. In addition, the negative perceptions of the majority of the participants regarding the concept of reign were in line with the work of Bal and Gök (2011) and Ulusoy and Yelken (2009). It can be stated that the education that the participants have had among the factors that affect the negative perception of the participants. Because education is one of the most important internal factors affecting the perception of the person.

Metaphor studies have been performed in many fields in social sciences in recent years (Söylemez, 2018, Göçer 2013; Gömlüksiz, 2013; Sadık & Sarı, 2012). However, when the literature was examined, “republic” and “sultanate” metaphors studies were conducted by Bal and Gök (2011) and Ulusoy and Yelken (2009). Sadık and Sarı (2012), who have worked on the concept of democracy which is a close concept, stated that students who perceive democracy as the basis of fundamental rights and freedoms, social life and social development are aware of the concepts of equality, freedom and justice in democracy but lacking in understanding their responsibilities as individuals living in a democratic society. In particular, the concept of democracy, freedom, equality as a result of the perception of the participants in the study shows parallel thought on republic and they produce parallel metaphors. The participants produced metaphors about the republic and metaphors based on democracy at the same time. In another study, a metaphorical perception study was conducted by Karadağ (2015) about the acquisition of democratic values by creative drama method on metaphorical perceptions of classroom teacher applicants regarding democracy. Most used metaphors were “equality” and “justice” and the least used ones are “individual” and “necessity”. As a result of the research, it was found out that the drama plans which were formed by using metaphoric perceptions had a significant difference in the democratic attitudes of the teacher candidates in the beginning and at the end of the creative drama education. The results of the study in Karadağ (2015) showed that participants perceived the concept of republic and democracy as similar and used similar the metaphors to explain.